

POUKA

za dobrovoljne vatrogasce,

za uporabu

kod podučavanja podčastnika.

Sastavio

FELIX UDL

pobočnik I. hrv. dobrovolj. vatrogasnog sbora

u

Varaždinu.

Nakladom I. hrv. dobr. vatrog. sbora u Varaždinu.

1883.

Ponješto

iz

VATROGASNE TAKTIKE.

U v o d.

Izkustvom u vatrogastvu došlo se u novije doba već tako daleko, da se može izdati pouka o tom, kako se mogu svladati sve zapreke na garištu i kako s uspjehom udarati na neprijatelja.

Kao što je nekoč iznašašće praha povodom bilo posvemašnjoj promjeni u vodjenju ratova, tako su i razna nova ili usavršena gasila uzrok, da se danas može gasiti oganj hitrije i uspješnije nego li se je to moglo prije nekoliko desetgodišta. Bolja tehnika usavrši vatrogasne sprave i gasila tako, da je danas potrebno samo, da se gasioci dobro nauče i uvježbaju rabiti ih, te onda mogu zaista biti pobjeditelji nesmiljene nesreće, kad umjedu orudje svoje proti neprijatelju upotriebiti na pravom mjestu i u sgodan čas.

Zato treba pamtiti, da je poteškoće na garištu lasno svladati samo onda, dok ima u četi reda i poredka i dok se nalozi i zapovjedi izvršuju mirno i točno; čim bo nestane reda, te svaki počme raditi na svoju ruku i po svojoj volji, onaj čas doista neima i ne može više biti govora o pobjedi.

Neka dakle svaki gasilac to zna, da se nagarištu postizava povoljan uspjeh u gašenju vatre samo mirom i zazborom i točnim vršenjem zapovjednikovih naloga.

Radnja na garištu.

Kojim redom i kako se do garišta vozi označuju službeni propisi, kojih svaki gasilac poznati mora, govorit ćemo dakle ovdje o radnji na garištu.

Teško je dati stanovita pravila, kako da se postave sve sprave, jer na raznih mjestih ima to biti na razni način. Ponajprije valja se gasiocem boriti sa stiskom, bukom, klicanjem svjetine, kojom ih ova dočeka. To će se postići onda kad častnik ili zapovjednik štrecljke na tu vrevu nikakav obzir ne uzme i svoje sprave na najboljem mjestu postavi, to jest tamo, gdje imade dosta vode. Nije baš dosta, da se štrecljka postavi k dosta dubokomu zdencu, nego mora se i na to paziti, da li bude moguće ovdje i dulje vremena raditi. Kad je štrecljka spremna za rad, neka se to prijavi zapovjedniku, da on shodna odrediti može.

Radi samo jedna štrecljka, imade njezin vodja paziti na to, da mu se štreari sasvim ne izmuče, pa će ih izmijeniti štreari druge štreclje, koja je u pripravi.

Penjački odjel, koji najprije na garište stigne, imade se ponajprije ubavjestiti, da li je koje čovječje življenje u pogibelji, ako bi to bilo, to će u najviše slučajeva prislonjenjem ljestve, po kojoj u pogibelji nalazeći se silaziti može, pomoženo biti.

Radi li se pako o tome, bolesnika, žensku ili diete izbaviti, tad se imade spasenje tih osoba izbavnicom preduzeti. U najvećoj nuždi, kada penjač u goruću zgradu ili u dotični sprat već ulaziti nemože, upotrijebljava se uskačnica (Sprungtuch).

Ako život čovječji u pogibelji nije, imadu penjači pozornost svoju na spasit se imajuću živinu obratiti i tekar onda, ako za takovu nikakove pogibelji neima, može se na spasenje pokušati i ine stvari misliti, tako da se po mogućnosti vriedne i lahko prenosive stvari prije izbaviti imadu.

Zadaća rojnikâ jest da pronadju najbolja mjesta, od kojih se najbolje na vatru navaliti može i dadu obraniti od pogibelji susjedne sgrade.

Nadalje imadu razvidjeti, da li se gdje ne nalazi u pohrani veća zaliha drva, slame, siena i t. d. što bi se moglo možda još izbaciti, da vatra nedobi nove hrane. I kada se vatra pogasi, imadu penjači pune ruke posla, vukuć izpod pepela drvo i drugo, što bi se još iznova moglo zapaliti.

Cievaši (Rohrführer) su najvažniji gasioci u četi; u njihovih je rukuh rad penjačkoga i štrearskoga odjela, oni mogu hasniti ali i najviše pokvariti; zato valja da bude cievaš oprezan, miran, vješt i mora si znati stvoriti osnove i suda za gašenje. Ako ikoji to gasilac cievaš treba da zna podnieti i studen i vrućinu i dim i vjetar; riečju valja da bude hrabar.

Cievaš neka udara na oganj s one strane, odakle unj duva vjetar; inače udarat će ga u obraz dim i žar od ognja, a mlaz će mu se iz cievi ne gaseći ognja koje kuda raznići; neka se što bliže primakne k srđeu ognja, da mu mlaz bude u oganj udarao svom silom, jer samo siloviti mlaz uzpješno gasi; neka ne rabi uzkih ustnaca, jer tim otežava rad štrcarom na štrcalji; neka se sa svoga mjesta ne pomiče dalje, dok nije pogasio onaj dio vatre, koj je imao pogasiti, kad je na to mjesto došao; samo korak po korak može se odtuda pomicati i mlazom vatru polievati; stiene neka polieva odozdola gore, a vode neka ne troši polievajući čas ovdje čas ondje; u veliku pako hrpu žeravice neka ne lije vode; jer tim se žar samo razdražuje; u obće valja cievašu znati i toga se čvrsto držati, da ne lije u oganj više vode nego li je baš treba za pogашenje; ta mogao bi vodom pokvariti ono, što je poštedila vatra.

Osobito imadu se braniti vrata, stube i stupovi; i ne smiju se otvarati zraku prozori i vrata; otvoriti se mogu samo onda, kad cievaš imade potpunoma u vlasti ciev i cievinu i mnogo vode te zna, da ga štrcalja neće u cedilu ostaviti.

Izza poslujućega cievaša moraju biti barem dva uvježbna i hrabra penjača (od kojih jedan neka bude trubač) koji bi mu u nevolji i svakoj potrebi

bili u pomoć, a kao oni tako i on mora znati, kud bi mogli hitro sići, kad bi se n. pr. pod njimi rušilo ili jih plamen obkolio i t. d.

Kako se požari diele.

Požar dieli se po protezi, koju obuhvaća, i po razlikosti stanovitih prostorija koje obuzimlje na troje; na maleni, srednji i veliki požar.

Maleni su požari oni, koji progutaju, kod nekretnina pojedine grede, stupove, tramove, vrata, a kod pokretnina razno pokućstvo, postelje, orudje, zavjese i t. d. Amo se broje i vatre u dimnacij.

Srednjim se misli onaj, koji uništjuje pojedine dielove kuće n. pr. krov sprat i podrum.

Pod velikim razumieva se požar čitavih sgrada i ulica i priediela gradskih.

A) Malena vatra.

Malena vatra obično je podloga većoj; stoga se mora upravo tolikom brzinom i odvažnošću pogasiti kao i velika, jer nije svrha dobromu vatrogasnomu zboru utrnuti vatru nego ju zapriečiti.

Uzrok postanku malene vatre većinom je neopreznost i nehajno postupanje gorivimi tvarmi, n. p. bacenje goreće šibice na bud kakovu gorivu tvar, izsipanje vrućega pepelja na drveni pod i t. d.

1. Kad gore pokretnine.

Svaka pokretnina što gori, ima se iz sobe ili prostorija odstraniti, žar joj utrnuti i (ako se baš mora) vodom polijati.

Kad je ovo gotovo ima se pomno razgledati prostorija u kojoj je gorilo, da li nije možda i kuća sama gdje ognjem oštećena, jer u najviše slučajeva događja se, da je jošte žar na nekih mjestih sakriven, koj ako se ne odstrani, čini da vatra s nova bukne još pogibelnija no što je bila.

Zato nevalja nipošto vjerovati ljudem i ukućanom, koji pripovijedaju sastavšim gasiocem: „Vatra je već utrnula.“ Vatrogasac mora se sam osvjedočiti, dali je tomu tako i da li nije još pogibelji?

2. Kad gore samo njeke česti u kući.

Ovakove vatre često zavaraju čovjeka glede mjesta, jer se kadikad dim pokazuje daleko od onoga mjesta, gdje je začela vatra. Razni su slučajevi ove vrsti:

1. Kad je dimnjak razpucan, a lako se iskre ili druga razžarina dotiče drva.
2. Kad se podnožje, na kojem peć i ognjište stoji, razžari i razplamti.
3. Kad su tramovi, grede i daske preblizu vatre.

U tom zadnjem slučaju imade se voda lievati

izmed poda i stropa, nu nesmije se previše vode trošiti, da se pod gorućim mjestom nalazeći se prostor ne ošteti.

3. Kad gori dimnjak.

U dimnjaku porodišva se vatra pogibeljna je kući zato, što bi se mogla iste prihvatiti kroz pukotine, kojih već u dimnjaku ima ili kojih će od silne vrućine nastati.

U dobru i po propisih sagradjenu dimnjaku mogu se bez pogibelji sažgati čadje, te treba samo paziti, da se krova ne prihvate iskre i vrućinom izbacani odpadci iz dimnjaka. Ali obično dimnjaci nevaljadu, pa je uputno, odmah udarati na samu vatru u dimnjaku.

Pod otvor dimnjaka postavi se posuda vodom, u kojoj utrne, što iz dimnjaka padne. U spratove, kud je podignut dimnjak, izašalju se penjači po jedan po dva, da pripaze; dobro je da imadu pri ruci kabličće vode, mokr gunj ili kober.

Pukotine u dimnjaku ili u podu, treba mokrimi krpami ili blatom zabrtviti.

Vatra u dimnjaku može trajati kadgod i po jedan i po dva sata; kad je prestala, dobro je ostaviti stražu.

U tako zvanih ruskih dimnjacih još manje se boja ti pogibelji; jer ti su već tako sazidani, da se čiste izpaljivanjem čadje. Kud god prodire dim,

to treba dobro zabrtviti. Ali pogibeljno bi bilo sve otvore dimnjaka zatvoriti, jer bi mogao dimnjak razpucati i onda još veću štetu počiniti.

Pucanjem u dimnjak pomože se za čas, ali doskora opet plane i mogu se pukotine prouzričiti.

Više se pomogne užganjem sumpornoga praha, ali tim se mora veoma oprezno postupati; jer bi sumporova kiselina mogla i ljude podušiti.

B) Osriednje vatre.

Vatrom sriednje veličine nazivlje se ona, koja je žilavo zahvatila oko sebe, te je na najboljem putu da se razširi i ponaraste.

Glavna je zadaća zapriečiti vatri da dalje raste, zato treba navaliti na vatru s dvie strane, a treba se obazirati na sgrade blize; koje još vatra nije dosegla, i ove braniti, da i njih ne obuhvati.

Razlikujemo srednje veličine vatru:

1. u podrumu;
2. u spratovih i
3. na krovu.

O svakoj ovoj vatri govorit će se na pose.

1. Vatra u podrumu.

Podrum je obično posvema osamljen, te unj ponajviše vode jedna vrata, pa to je razlog, što baš podrumsku vatru nije teško zapriečiti, jer je

već naravski ograničena. Pogasiti ju pako u toliko je teško, što dim veoma jako prieči gasioce. Najlaglje bi se dala zato takova vatra pogasiti, da se svi otvore pozatvore i tako zraku (kisiku) posvema dolazak zaprieči. To ali tako lahko nije moguće zato je bolje da se širom otvore vrata i prozori, da vatra plamenom plane, tako da se razširivanje dima i plinova zaprieči, a sada treba navaliti sa štrcaljom na vatru. Ako imade u podrumu mnogo gorive tvari smije se podrum i posve vodom napuniti.

Kada u podrumu svieća ili baklja negori, valja veoma oprezno stupati unj. Štreas mora si vezati oko pasa uže, koje drugi gasioei pograbe i redom ga sliede baš do izlaza iz podruma, da jedan drugomu pomoć pružiti može.

2. Vatra u spratovih.

Razlikujemo tri glavna slučaju i to prema položaju:

1. u prizemlju;
2. u srednjih spratovih;
3. u prostorijah pod krovom.

Vatra u prizemlju ili u spratovih brani se skoro jednako. Osobito valja paziti, da vatra neprodire kroz strop u drugi sprat ili na krov ili obujmiv vrata prodre na hodnik i obuhvati stube.

Ako se goreća prostorija dade još bud iz

bližnje sobe bud iz druge kakve prostorije braniti, neka se odmah pristavi druga cievina.

Nemože li se doći po stubah do srca vatre, valja se na kukaći uzpeti, nu ta se nesmije povjesiti u prozor one sobe, gdje već gori, nego na prozor bližnje prostorije.

Koliko se ikad može, treba paziti na to, da mlaz nebude naravnan n. pr. na ogledalo, uru i druge takove predmete.

3. Vatra pod krovom.

Vatru pod krovom nije lako gasiti, jer zrak nalazi dovoljno otvora na sve strane, da se osjeća propuh.

Ako se vatra pod krovom dosta rano zanjeti, a nije provalila u zrak, netreba vaditi cripova s krova, da se ne pojača propuh.

Vatri treba doći što bliže do srca; s krova ima se odnašati sve gorivo kao škrinje, korita i druga drvenina.

Što gori ili je ogorilo, može se odpiliti, ali netreba to dole bacati.

Kad gori žitnica na tavanu, onda su gasioci u pogibelji, zato si neka cievaš preko pregradaka prebaci dasku ili brvno, da mu bude most, sa kojega će polievati vatru.

Ako je vatra na krovu provalila, najbolje ju

je sa susjednoga krova ili sa raztegače polievati.

Susjedne krovove treba što više polievati, a krovnih žljebova ne valja skidati.

Kad štrcalje nedaju toliko vode, da bi se krov pogasio i kad zaprijeti pogibelj susjednim kućam, može se krov rušiti.

C) Veliki požar.

Već smo kod malena požara spomenuli, da požar nije nikada sam po sebi već od postanka svoga velikim. Stoga valja na garište pohrliti još dok je vatra malena.

Glavna je zadaća kod velikoga požara naći one granice, na kojih se još može uspješno boriti proti neprijatelju.

Ima li velike pogibelji, da će vatra zahvatiti dalje, mogu se gorivi predmeti i posve odstraniti i razoriti. Valja pako paziti na to, da li nebi trganje i odstranjivanje predugo trajalo i da li je to upravo od nužde?

Ima li blizu garišta siena, slame, petroleja i drugih slučenina, koje se rado upale, to se sve imade čim brže odstraniti.

Ako gori već ciela sgrada, gasi se vatra na krovu, a onda sa ovoga štreca se na spratove.

Ako su dimnjaci popucani, valja ih srušiti, da se kasnije sami ne sruše.

Sve što je od drva, a nagorjelo i što još gori ili klije treba odstraniti. One česti sgrade, koje bi se mogle lasno porušiti kao stiene, stropovi i t. d. valja ili odvaliti ili poduprieti.

Kod velikoga požara može biti opasno, vatra poletušica, bura i upaljivost; to su tri velika neprijatelja gasilačkih četa, na kojih se mora osobiti obzir uzeti.

Velikim požarom pribrojimo i požar

1. kazališta; 2. gospodarskih sgrada; 3. zvonika;
4. tvornicâ; 5. ludnica i kaznionâ i t. d.

Odlazak sa garišta i povratak u gasilanu.

Kad je djelo svršeno, se na znak „na odlaz spreman“ svi gasioci skupe svaki kod svoje sprave, te onda se ide istim redom, kojim se je došlo.

Prije toga imaju se štrcalje izprazniti, cievine odkopčiti i ove izprazniti i pospraviti, isto tako sva pomagala. Kad je sve u redu, vodje to javljaju zapovjedniku, koji daje zapovjed „Stupaj“.

Dolazeći do gasilane imaju se sve sprave razvidjeti, da li se nije što god pokvarilo i onda propisanim redom pospraviti.

Treba da budu orudja i gasila uvijek spremna. Nu to će biti samo onda, ako vatrogasac žrtvuje još nekoliko časaka da izpravi i okriepi svoja pomagala.

Najvažnije iz teorije za vatrogasce.

§. 1. *Što se razumieva pod imenom vatrogasni sbor?*

Vatrogasni je sbor društvo sastojeće iz samih mužkaraca, kojim je zadaća u slučaju požara, bliznjemu u pomoć priteći.

§. 2. *Koliko vrsti imade vatrogasnih sborova?*

Imade dvie vrsti, i to: plaćenih i dobrovoljnih.

§. 3. *Kako su ustrojeni vatrogasni sborovi?*

Razdieljeni su u satnije, a takove najobičnije sastoje iz vodova, koji se opet sastavljaju iz momčadi penjačke, štrcalne i čuvarske.

§. 4. *Kako se požari diele?*

Požar dieli se po protezi, koju obuhvaća i po razlikosti prostorija, koje obuzimlje na troje: na maleni, srednji i veliki požar.

§. 5. *Što se razumieva pod malenim požurom?*

Maleni su požari oni, koji progutaju kod nekretnina pojedine grede, stupove, tramove, vrata, a kod pokretnina razno pokućstvo, orudje, zavjese, i t. d. Amc se i broje vatre u dimnjacih.

§. 6. *Što nazivamo srednjim požarom?*

Srednjim požarom nazivljemo onaj, koji uništuje pojedine dielove kuće, na primjer: krov, sprat ili podrum.

§. 7. *A što se razumieva pod velikim požarom?*

Pod velikim požarom razumieva se požar čitavih sgrada i ulicâ kao i predielja gradskih.

§. 8. *Što još brojimo medju velike požare?*

Amo brojimo još: požar kazališta, gospodarskih sgradâ, zvonikâ, tvornicâ, ludnicâ, kaznionâ i t. d.

§. 9. *Kakova sredstva služe nam za obranu požara?*

Za to nam služe štrcaljke, vodovodi, ljestve i ine gasilačke sprave.

§. 10. *Koliko vrsti štrcalja imademo?*

Imademo najobičnije: Štrcalje ručne i nosive, onda taljigače, raztavnjače, voznjače i parnjače.

§. 11. *Tko je prvu štrcalju ustrojio?*

Antun Plattner u Augsburgu, u Njemačkoj, godine 1518.

§. 12. *Tko je prvu štrcalju cievinom ustrojio?*

Ivan van der Hajde i njegov brat u Amsterdamu, u Holandiji, god. 1672.

§. 13. *Tko je prvu parnjaču ustrojio i kada?*
Ustrojio je Amerikanac A b e l Š a v k, god. 1829.

§. 14. *Koliko česti ima štrcalja?*

Imade deset i to: 1) sare (Cilinder), 2) čepalje (Kolben), 3) škuljere (Ventile), 4) zračnjak (Windkessel), 5) provodnike srkača i dizača (Saug- und Druck-Verbindungs-Canal), 6) dizalicu (Saugwerk), 7) kimalo (Hebel), 8) čepalište (Kolbenstangen), 9) tučce (Puffer), i 10) vodnjak (Wasserkasten).

§. 15. *U koliko načina se u obće voda za vatrogasnu porabu pribaviti može?*

Može se pribaviti na četiri načina i to:

1. nošenjem u raznih posudah, škafih, kabličih i t. d.;
2. voženjem na kolih sa čabanjom;
3. sa strojem vodonošom (Hydroforom) i
4. vodovodom.

§. 16. *Kako se najjednostavnije voda prvim načinom pribavi?*

U tu svrhu imade se prisutna momčad ili pučanstvo u dva reda staviti, t. j. od štrcalje do dotičnog bunara ili izvirišta, te se jednim redom pruža puna posuda, dočim se drugim redom prazna natrag vraća. Na taj način pribavi se voda samo iz blizine.

§. 17. *Kako biva drugim načinom?*

Voda su u čabanji sa predpregom k dotičnoj

štreclji privaža, i to pako onda, ako je dotični bunar ili izvor odaljen od garišta.

§. 18. *Kako se pribavi trećim načinom?*

Stroj vodonoša se namjesti kod izvora ili bunara, te se š njim kroz cievine nosilice voda k dotičnoj štreclji pribavlja.

§. 19. *Kako se pribavi voda vodovodom?*

Vodovodom se ili štreclja napuni ili se š njim neposredno posluži.

§. 20. *Koliko vrsti imade vodovoda?*

Imade dvie vrsti i to: vodovoda sa tlakom i bez tlaka.

§. 21. *Zašto služi vodovod bez tlaka?*

Vodovod bez tlaka služi za dobavu vode prigodom požara, to jest, štreclje ili čabanje se vodom napune, koja kroz vodovod izpod zemlje po gradu ili inih mjestih teče.

§. 22. *Kako se poslužimo vodovodom sa tlakom*

Vodovod sa tlakom služi ne samo za pribavu vode nego se i može neposredno cievinom naravnati mlaz u vatru.

§. 23. *Kako je silan mlaz vodovoda?*

Dokazalo se je izkustvom, da mlaz iz vodo-

vodne cievi može doseći duljinu od 32—40 metara, a izbačena voda u minuti da iznosi do 400 litara.

§. 24. *Što se može zahtijevati od dobrog vodovoda?*

Dobar vodovod mora imati toliko tlaka, da, kad se sa 4 hydranta, dotično 8 cievina radi, mlaz pojedinih cievina duljinu od blizu 20 metar. podnese.

§. 25. *Je li bi bilo probitačno rabiti takovu množinu vode na jednom mjestu i na jedanput?*

To nebi bilo od koristi, jer množina vode bi jošte pokvarila ono, što je poštedila vatra.

§. 26. *Koliko vrsti cievina imademo?*

Imademo 2 vrsti, i to: sisalice i nosilice.

§. 27. *Od česa prave se cievina sisalice?*

Prave se iz kaučuka.

§. 28. *Od čega prave se cievine nosilice?*

Nosilice prave se od kože i konopljenine, ove druge su najobičniji.

§. 29. *Zašto?*

Cievine iz konopljenine jesu ili činjene (gegerbt) ili iz nutra naličene kaučikovinom, pa kad su dobre, ne propuštaju vode i ostaju iz vana suhe još i uz 12—15 atmosfera tlaka, te rabe se i za parnjače.

§. 30. *Kakove cievine bijahu najprije u potrebi?*

Najprije pravili su cievine iz platna, koje su bile sašivene, a zatim pravili su ih iz kože.

§. 31. *Kada bijahu pronadjeni jednostavne cievine iz konopljenine?*

Iste bijahu već god. 1720, a sa kaučukovinom preparirane god. 1847. izumljene.

§. 32. *Kada bijahu cievine sisalice iz kaučuka izumljene?*

Takova t. j. sadanje cievine sisalice bijahu god. 1850. izumljene.

§. 33. *Šta je to mlaznica (štrcnica, Strahlrohr)?*

Mlaznica jest na kraju cievine navijena ciev sa ustnecem, iz koje voda štrca; duga je po prilici polak metra, iz bakra ili gvoždja pravljenja i mora biti iz nutra izravna, glatko izradjena.

§. 34. *Kakova imademo pomagla za rablenje cievina?*

Imademo troje, i to: nosivo vreteno ili vitku, vitku na taljigah i stalnu vitku.

§. 35. *Kakova sredstra imade penjač na razpolaganje?*

1. sredstva za osobnu sigurnost;
2. spravâ za uzlaz sgrada;
3. „ za uzlaz krovova;

4. spravâ za odstranjenje i razvaljenje zaprieka;
5. „ i priprave za izbavljenje osobâ, i
6. „ za izbavljenje pokretnina.

§. 36. *Kakva su sredstva za osobnu sigurnost?*
To jest odora i oprema.

§. 37. *Kakva su sredstva za uzlaz sgradâ?*
To su ljestve.

§. 38. *Koliko vrsti ljestvâ imademo?*

Imademo pet vrsti, najme:

1. prislanjaču, (Anstell-Leiter);
2. sastavnjaču, (Anstell-Steck-Leiter);
3. kukaču (Fenster- oder Hacken-Leiter);
4. raztegaču, (Schiebleiter) i
5. krovnjaču, (Dachleiter).

§. 39. *Kakovo orudje imademo za rušenje i spremanje garišta?*

Imademo različito razvalno i odpremno orudje, i to: sjekire, pike, kijače, dubače, zidodere, lopate i čaklje.

§. 40. *Kakove sprave ili strojeve imademo za izbavu čovječega života?*

Ljestve, izbavno uže, prevozicu (Fahrseil), spustnicu (Rettungs-Sack), izbavnicu (Rettungs-Schlauch) i u nuždi uskačnicu (Sprungtuch).

§. 41. *Na kakav način se ove sprave na garište odpreme?*

Sa kolima, koja nazivamo „penjačke tarnice“.

§. 42. *Kakove sprave imademo proti dimu?*

Imademo naočale, spužvu i dimovnicu (Rauchhaube).

§. 43. *Kakove vidarske sprave (Sanitäts-Vorrichtungen) imademo?*

Imademo priručnu ljekarnu i nosila.

§. 44. *Kakova imademo svjetila?*

Imademo svetiljke i petroljače (Petroleum-fackel).

§. 45. *Kakovimi sredstvi poslužimo se za uzbunu?*

Za uzbunu služimo se navještaji sa trubljom bučkom i zvonom, kao i brzojavom.

§. 46. *Kako treba da bude gasilana?*

Gasilana treba da je suha, prostrana i svjetla, ulaz u nju neka bude prostran i vazda prost, ako je ikako moguće neka i bude zimi ložena.

Njemačko-hrvatski

RJEČNIK

najobičnijih izrazâ u

vatrogastvu.

Ausrüstungen.

Beil
Carabiner
Faschinmesser
Gurt
Helm
Helmkamm
Helm- oder Kappen-
schirm
Horn (Signalhorn)
Huppe
Laterne
Leine
Nothnagel oder Hacken
Nothschraube
Rauchapparat

Rauchbrille
Schwamm (Rauch-
schwamm)
Signalpfeife
Signalhorn (s. Horn)
Sturmband

Einreiss- und Ab- räum-Geräthe.

Axt
Brecheisen
Brechstange
Feuerhacken
Feuerpatsche
Hammer, eiserner
Hammer, hölzerner
Handbeil
Haue

Oprema.

Sjekača
Kvačac
Kosora
Pojas pas
Kaciga
Sljemence

Obodac
Trublja
Bučka
Svjetiljka
Uže
Klipak
Vijak
Dimovna sprava-dimov-
nica
Dimovne naočale

Spužva
Žviždalo

Podbradnik

Razvalno i odpremno orudje.

Sjekira
Pralica
Dubača
Čaklja
Metlanica
Čekić, kladivo
Bat
Sjekirica
Motika-kopača

Mauerbrecher
Misthacken (Krampen)
Schaufel
Spitzhacken (Pick)

Leitern und sonstige Geräthe.

Anstell-Leiter
Dachleiter
Fahrseil
Fenster- oder Hacken-
leiter
Feuereimer
Geräth
Geräthewagen oder
Rüstwagen
Gesimsbock
Karren
Oelkanne
Petroleumfackel
Rettungsapparat (nach
Hoenig)
Rettungssack
Rettungsschlauch
Rolle
Schiebleiter
Segelleinen oder Tuch
Signallaterne oder
Standlaterne
Sprungtuch
Steckleiter
Steiger-Rüstwagen
(s. Geräthewagen)

Stützen
Tragbahre
Verbandtasche.

Zidoder
Kijača
Lopata
Kljuna.

Ljestve i ine sprave.

Prislanjača
Krovnjača
Prevozica

Kukača
Kablič ili zajimač
Sprava

Tarnice
Podnožjača
Taljiga
Uljenica
Petroljača

Užetnica
Spustnica
Jzbavnica
Klupka
Raztegača
Jadrenina

Svjetiljka objasnica
Uskačnica
Sastavnjača

Upori
Nosila
Sprema za omote.

Spritzen nach der Bauart.

Abprotz-Spritze

Butten- "

Dampf- "

Fahr- "

Fuss- "

Hydrofor

Hydronette

Karren-Spritze

Kasten- "

Kipp- "

Krücken- "

Kübel- "

Quartier- "

Bestandtheile der Spritze.

Auslaufdruckrohr

Auslaufsaugrohr

Cylinder

Druckhebel (Balancier)

Druckstange

Druckkanal

Kegelventil (s. Ventil)

Klapenventil "

Kolben

Kolbenstange

Kugelventil (s. Ventil)

Puffer

Requisitenkasten

Retourhahn oder

Wechsel

Saugkanal

Saugwindkessel

Sperrventil (s. Ventil)

Štrcaljke po izvajnskom obtiku.

Raztavnjača

Brentača

Parnjača

Vožnjača

Stupača

Vodonoša

Trakovnjača

Taljigača

Ormarača

Klisača

Štakača

Žbanjača

Stanača

Česti štrcaljke.

Dizalica ciev

Sisalica ciev

Sara

Kimalo

Vagir

Dizač

Čepalj

Čepaljište

Tučci

Spremnjak ili spremka

Pipac

Srkač

Zračnjak upilac

Stiefel (siehe Cylinder)

Ventil

Kegelventil

Klappenventil

Kugelventil

Sperrventil

Ventilgehäuse

Ventilsitz

Verbindungskanal

Verschlusskappe

Wasserkasten

Windkessel

Schläuche, Gewinde u. sonstiges Zugehör.

Brausemundstück

Druckschläuche

Füllungsrohr

Gussrohr

Mutterschraube

Normalgewinde

Saugkopf

Saugschläuche

Schlauch

" -Binde

" -Brücke

" -Hälter

" -Haspel

" -Haspel, fahr-

barer

Schlauchhaspel, trag-

barer

Schlauchhaspel-Karren

oder Schlauchwagen

Schlauchleine oder

Schlauchhälter

Škulj

Čunjak Škulj

Zalistak "

Kuglia

Zapornjak Škulj

Škuljnica

Škuljište

Provodnik

Zaklopac

Vodnjak

Zračnjak

Cievine, zavojnjac i ine pripadajuće sprave.

Prskavica

Nosilice

Spinja

Curak

Navijak

Propisani zavojnjac

Srkalo

Sisalice

Cievina

Ocievnica

Mostac

Pripetnjak

Vitka, vitlo ili vreteno

Vitlo na taljigah

Nosivo vreteno ili pre-

nosno vitlo

Cievnice

Pripetnjak

Schlauch-Sattel
Sperrstück
Strahlrohr
Strahlrohrmundstück
Theilungsrohr od. Gabel
Transportschläuche
Uebersetzungsstück
Vaterschraube
Verkuppelung

Diverse.

Atmosphäre
Alarm
Brandplatz
Chemische Löschmittel
Extincteur
Feuermauer
Flugfeuer
Handapotleke
Hydrant
Löschdose
Manometer
Plafond
Quantum
Räderspur
Schutzspange
Signal
Strahl
Stockwerk
Theaterversenkung
Vacuummeter
Wasserleitung
Wasserwagen
Winde

Sjedlo
Zapirač
Mlaznica-štrenica
Ustnac
Razdielnica
Nosilice
Podmetnjak
Uvijak
Skapčanje.

Različito.

Tlak
Uzbuna
Garište
Lučbena gasila
Plinačica
Obranik
Poletušica
Priručna liekarna
Vodopust
Gasica
Tlakomjer
Strop
Zaliha
Kolotečina
Obranik
Navještaj
Mlaz-trak-brizg
Sprat
Udubina
Praznomjer
Vodovod
Čabanja
Motovilo

DVD
1. HRVATSKI DOBROVOLJNI
VATROGAŠNI ZBOR
U VARAŽDINU

BROJ: **0670** GR.